

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 céntims cada número per tot Espanya
Números atrassats 20 céntims

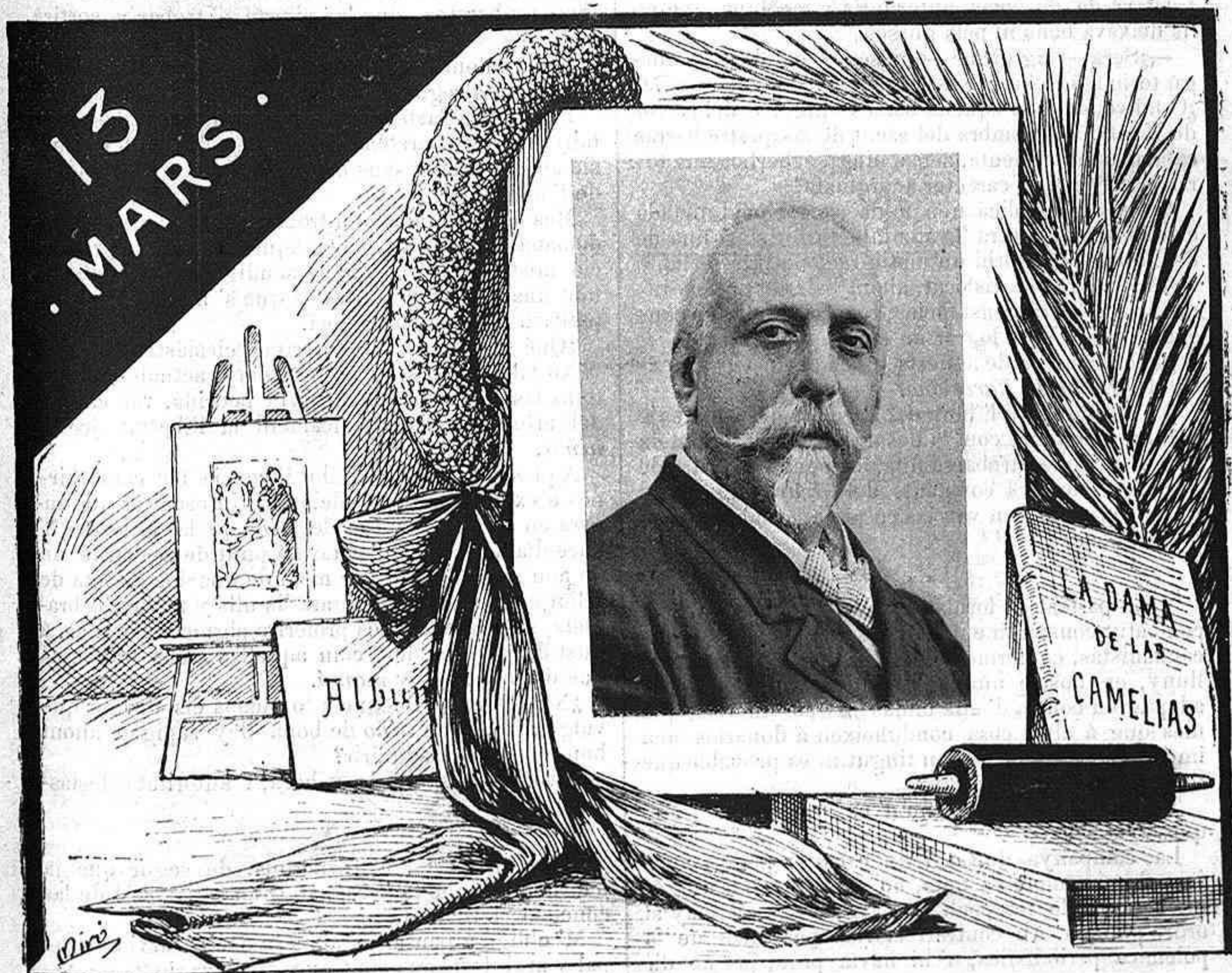
ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre, Espanya, 3 pessetas,
Cuba y Puerto-Rico, 4.—Extranger, 5

¡UN RECORT AL ARTISTA!

LA ESQUELLA al insigne dibuixant EUSSEBI PLANAS, mort el dia 13 del corrent.

CRONICA

Vels'hi aquí que no sé si haig de donar el pésam ó l' enhorabona al periódich catalanista *La Renaixensa*. Creguin que ho he pensat molt; de días, exprementme 'l front ab las dos mans com si volgués munyirme'l; de nit consultan'ho ab el coixí, avants d' entregarme als brassos de 'n Morlleig, y no dich *feo* perque es castellá, y 'm trobo ara com en lo primer moment, en que de cop y volta varen donarme la noticia:

—¿Sabs *La Renaixensa*? Ha sigut denunciada.
¿Sabs *La Renaixensa*? Acaba de ser suspesa.

Com si m' haguessin engegat á un temps los dos canons de una piotola sistema *Le-faucheux*. ¡Pim! ¡Pam!

—Se comprén la denuncia; pero racionalment no s' explica la suspensió—vaig contestar.—Perque vamos á veure: ¿no hi ha una lley de imprenta que...

No van deixarme terminar la pregunta.

—Pero, infelís—me digueren—ignoras que á conseqüencia del disparo de la bomba del carrer de Cambis nous, á Barcelona están suspesas las garantías constitucionals? ¿No sabs que una de aqueixas garantías es la llibertat de imprenta?... Donchs suspesa la llibertat de imprenta, suspesa *La Renaixensa*; y suspesa *La Renaixensa*....

—Sí, suspés tot.... Inclús jo mateix, jo en persona, que també quedo *suspés* davant de lo que passa.

Precisament vaig saber la noticia 'l diumenje, en lo precís moment en que com de costum, acabava de absorbir junt ab el xacolata la dominical de don Joan Mañé y Flaquer, qui ocupantse de las arbitrariedades comesas pels republicans, 24 anys enrera, 'ls tractava de déspotas, autoritaris y jacobins que no 'ls deixava bons ni pels gossos.

—¿Será—vaig dirme—que sense enterarse'n ningú tornan á governar avuy els jacobins del any 73? ¿O tal vegada, en aquells baixos burgesos del carrer de Xuclá, á la sombra del escut de las quatre barras catalanas hi fermenta, sense ningú saberho, una terrible conjura de carácter anarquista?

Quan se 'ls aplica una mida excepcional dictada expressament contra 'ls atentats terroristas, una de dos: ó ha de haverhi un motiu racional per ferho, ó vivim en un país dis'ocat, ahont baix la pressió immedita de las circunstancias, tots los medis se consideran lícits pera lograr un determinat objecte.

¿Que li sembla de aquesta tassis al ilustre Director del *Diari de Barcelona*?

Ab ansia espero l' hora del xacolata del diumenje próxim, per veure com la desarrolla. Y en lo mateix cas meu deuen trobarse tots los homes d' ordre de Barcelona, lectores constants del *Brusi*, que avuy com avuy y tal com van las cosas ja no saben á quina xicra sucra.

**

Y ara parlant ab formalitat: per lo mateix qu' hem combatut constantment las exageracions de alguns catalanistas, conforme ho ferem, per no anar mes lluny, en nostre número anterior, ens dol veure adoptar en contra d' ells midas extraordinarias, que mes que á altra cosa conduheixen á donarlos una importancia que no havian tingut ni es probable que tinguessin may á Catalunya.

Tal com ho sentim, hem d' expressarho ab franquesa catalana.

Las campanyas de *La Renaixensa*, repetició constant de una mateixa nota, no espantavan á ningú, ni es probable tampoch que trascendissen may al ordre públich. Ab contrarrestarlas per medi de la polémica periodística, n' hi havia prou, per no dir

massa. Prácticament els feyan mes mal ters los periódichs que havian adoptat ab los catalanistas la conjura del silenci, que aquellas publicacions que com la nostra sempre que l' ocasió s' ho portava rebatíam las sevas exageracions, molt honradas sens dupte, pero faltadas completament de sentit práctic.

De manera que si la polémica 'ls era favorable, ¡quín resultat mes propici no 'ls ha de produhir la persecució!

Desde 'l comens de las sevas expansions divagavan sense trobar un camí expedit. La persecució vé á propósit per obrirlos una ampla carretera. Si s' decideixen á seguirla—y s' acreditarán de molt inepes no fentho—ja saben á quí n' haurán de donar las gracias.

Per aixó 'm trobo en la indecisió consignada al principi de las presents ratllas. ¿Dech donarlos lo pésam? ¿Dech felicitarlos?

Amichs y companys de *La Renaixensa*, y de amichs y companys vos tracto, puig que per tals vos tinch y com á tals vos estimo á despit de las nostras discrepancias: formuladas quedan las dos preguntas: adopteu vosaltres la que millor vos escayga.

En frasse castissament catalana vos diré:—Prenguéune la bona voluntat.

Lo fabricant de *niños* miraculosos, autor del que las monjas de las Salessas tant estiman, diu que no s' enten de feyna. Tothom li demana *niños*.

Y naturalment, ab la demanadissa 's desperta l' afany de lucro, de manera que avuy son ja alguns los escultores barceloníns que diuen:

—Vaja, s' ha acabat: de *niños* també 'n sabém fer nosaltres. Per lo tant, qui 'n vulgui de bons, hermosos y baratos, que 'ns vingui á trobar y sortirá content.

Tenim, donchs, entaulada una competencia industrial en tota regla.

Pero 'l Sr. Castellanos qu' es qui ha tret las castanyas del foch, pretén menjárselas ell sol ab exclusió absoluta dels seus confreres en l' art prodigiós de l' escultura.

Mes en lloch de anar á trobar directament al bisbe demanantli l' exclusiva en aquest ram de la producció mística, sembla que ha acudit al jutjat presentant una demanda contra 'ls que s' atreveixen á espantllarli l' espiritual negoci.

¿Qué fa entre tant l' autoritat eclesiástica?

No faltaria mes qu' en los temps actuals, en que totas las llibertats, com fruyta podrida, van cayent del arbre, subsistís únicament la llibertat de fer *niños*.

Aquesta llibertat ó millor llicencia pot conduhirnos á extrémis molt perniciosos. Un escultor que supera en ingeni al autor del *niño* de las Salessas, l' altre día 'm deya, qu' estava á punt de acabarne un de nou sistema, que per medi de una maquineta de rellojería, no sols bellugará 'ls ulls y mourá 'ls brassos, sino que además preferirá algunas paraulas, á gust del consumidor, com aquellas ninas francesas que diuen *papá y mamá*.

¿No es hora ja de que á lo menos els devots que vulguin tenir un *niño* de bona lley sapigan ahont han de anarlo á adquirir?

Parli, donchs, que ja es hora, l' autoritat eclesiástica.

**

Si 'ns trobessim á Tarragona, de segur que ja hauría dit lo que fa 'l cas, ab gran satisfacció de las conciencias timoratas.

M' obliga á pensarho aixís lo decret arxi-episcopal y arxi-despampanant que ab fetxa de 24 de fe-

EL SANT DEL DIA

SANT JOSEPH MARÍA NADAL
(que 's venera en l' ermita municipal.)

brer últim ha vist la llum en aquell *Botlletí eclesiàstich*, suscrit pel Vicari general Rm D. Ramón Guillamet, dictant saludables regles pera l' adquisició del ví de dir missa.

Fins ara 's comprava aqueix ví indistintament ahont siga que 'n venguessin, sempre que 'l producte 's distingís per sas bonas condicions en lo preu y en la qualitat. Pero en lo successiu serà precís obrar ab mes cautela; mirar no sols lo ví, sino 'l vinater, y no sols lo vinater *per fora*, sino *per dintre*, fins á lo mes fondo de la seva conciencia.

son llapis privilegiat, en la época en que 'l procediment litogràfic estigué mes en boga, 's creá una reputació enviable. Sollicitat pels editors que se 'l disputavan, l' éxit de moltes publicacions se devia principalment á las sevas láminas.

Y ¡quina cantitat mes inmensa 'n produhí!... Sa senzilla enumeració seria interminable.

Son ideal era la dona. Reproduhir las curvas incitants de la mes bella meytat del género humá constituía la gran especialitat del artista. Ni en lo nostre país, ni en l' extranger ne coneixém un altre qu' en aquest particular l' aventatji ó quan menos l' iguali. Planas era únich. Bastava

Ví que vinga de un culliter que siga francmasó, que renegui, que no vaja á missa, que no compleixi ab lo precepte pasqual, que quan passi per davant de una iglesia no 's tregui 'l barret ó la barretina, ja 'n podrá ser de bó, de pur y de castís, no arribará pas á las canadellas de las iglesias.

Sobre tot, la circumstancia de que compleix ab lo precepte de la confessió anual y de la comunió pasqual está taxativament marcada en lo decret, y d' ella deurá donar-ne un certificat lo rector de la parroquia respectiva.

Al estímulo de aquestas midas de precaució saludable crech que tots los vinaters del arquebisbat de Tarragona arribarán á l' últim grau de la perfecció cristiana, ab grans ventatjas per la seva ánima y pels seus interesses. Y penso no 'n faltarà un qu' altre que per distingirse sobre 'ls demés, en materia de catolicisme vinícola, adoptarà una resolució concluyent:

La de *batejar al ví*.

P. DEL O.

EUSSEBI PLANAS

Víctima de una maldia curta ha sucumbit Eussebi Planas, un de nostres mes insignes dibuixants.

¿Quí no 'l coneixia á Catalunya, á Espanya, á América? Ab

veure un dibuix seu pera dir al primer cop d'ull lo mateix los intel·ligents que 'ls profans: —Un dibuix de 'n Planas!...

En la nostra publicació y especialment en los Almanachs haviam conseguit algunas vegadas sa col·laboració intel·ligent. Ja en l'època de las novel·las per entregas n'havia ilustradas algunas de las que publicava la antigua casa López Bernagossi. Per aquest motiu li professavam una amistat íntima que datava de molts anys.

Era en Planas un home de un tracte encantador. Animat, alegre sempre, de conversa garbosa y de un esperit sumament despreocupat. conservava enter lo caràcter de aquella joventut de quaranta anys en rera, animosa, entusiasta, franca y jovial, qual cor no envelleix ab los anys, ni ab las penas.

La seva mort ens ha produhit fondo sentiment, com l'haurá causat també á tots los que 'l coneixian, y en particular als artistas que no podian menos de considerarlo com la personificació de una època memorable en lo desarrollo de las arts gráficas á Barcelona.

Tot lo qu'era y significava l'Eusebi Planas no podém dirho encare avuy, baix la pressió de las tristas circumstancies que han posat la ploma en las nostras mans: ho farém un altre dia, ab mes calma, sens perjudici de lo qual anticipém en lo present número algunas mostras de son ingeni y de son llapis primorós.

¿QUARE CAUSA?

Fullejant el Doctó Andreu del sigle tretze una *Crónica*, veu que la peste bubónica no es més qu' un cástich de

(Deu.
Francament, no m'ha extra-
(nyat,
perque es cosa manifesta

que aquella mena de pesta
molts cops ens ve pe'l pecat.

FOLLET.

A CADA HU LO SÈU

La escena en la sala de qualsevol jutjat.

Entra un polissón portant una dona lligada, y acompanyat d'altras donas sense lligar.

JUTJE (*calantse 'ls lentes y comprenent que 's prepara algo serio:*)—¿Qu' es aixó?

POLISSÓN:—Acabo de detenir aquesta dona (*la lligada*) en lo seu domicili tirava las cartas.

JUTJE:—Y aquestas senyoras (*per las altras*) ¿quí son?

POLISSÓN:—Clientas de la *interfecta*. En el moment de la detenció, 's trobavan en el lloch del delict.

Il·lustració d' una novela.

JUTJE (*ab molta vivesa:*) Poch á poch ab las calificacions.... ¿Qué sab vosté si en aixó hi há ó no hi há delict?

POLISSÓN (*una mica confús:*)—Desde 'l moment que tirava las cartas....

JUTJE:—No importa: falta sapiguer si al tirarlas tocava á algú.... (*Cambiant la veu:*) Que s' assenti tothom.... y silenci.

(Pausa. Las donas s' assentan; en quant al silenci, deixa bastant que desitjar. Las unas s' arreglan el monyo, las altras opinan que 'l jutje, per ser d' edat, encare 's conserva. N' hi ha una que fins el troba guapo.)

JUTJE:—Sembla, donchs, que aquesta senyora (*per l'acusada*) ha sigut sorpresa en el moment en que tirava las cartas....

UNA DONA:—Dispensim, senyor jutje; pero ja las havía tiradas.

JUTJE:—¿A cuántas?

MALAGUANYAT ARTISTA EUSSEBI PLANAS

Il·lustració d'una novel·la.

DONA:—¡Vaya! Veji si significan, que ara estich segura de que la fulana d' ell es una planxada-rotta que hi ha tres ó quatre portas més avall de casa.

JUTJE:—Está molt bé; ja pot assentarse. A veure vosté (*á la segona dona*) ¿qué hi buscava vosté en las cartas?

DONA SEGONA:—La salut, qu' es la prenda més estimable que pot possehir la persona. Perque una servidora no está bona; pero no sabia si era mal donat ó si pervenia de la perdiu...

JUTJE:—¿Y ara ho sab ja?

DONA:—¡Tan segura tingués la rifa de Madrid!... Han sortit primer oros, després més oros, després copas y per fi oros altra vegada...

JUTJE (*rihent*):—De modo que vosté casi sempre ha anat d'oros...

DONA (*molt seria*):—¿Que se 'n burla?... Tots aquests oros *resignan* que 'l meu mal es donat...

JUTJE:—Donchs, creguim, si li han donat... no 'l vulgui. Contesti ara vosté, (*á la tercera dona*) ¿també s' ha fet tirar las cartas?

DONA TERCERA:—Si senyor: per qüestió de la rifa.

JUTJE:—¡Ah! ¿Quina relació té la rifa ab...?

DONA:—¡Pues no poca!... Cada vegada que hi comprat un bitllet guiantme pels concells de las cartas, me n' hi anat convencent.

JUTJE:—¿Ha tret cada vegada?

DONA:—No senyor; pero ben fi se n' hi ha anat. Una vegada vaig errar de onze punts y un' altra de un no més.

JUTJE:—Vaja, ja devia tocarli alguna cosa...

DONA:—¡Ay, no senyor! Era un premi que no tenia aproximació... Pero lo qu' es aquest cop, me sembla que va de veras. Han sortit unas cartas hermosíssimas: el rey de bastos, el tres de copas, el vuyt d' espallas... Aixó es rifa segura.

JUTJE:—¿Y vosté? (*A la quarta dona*) ¿També s' ha fet tirar las cartas per mor de la rifa?

DONA QUARTA:—Jo hi he anat únicament per sapiguer del cert si tindré noy ó noya...

JUTJE:—¿Y ha conseguit posarho en clar?

DONA:—Si senyor, desseguida: la primera carta ha sigut ja un caball. Lo qual vol dir, noy.

JUTJE:—Es dir, noy de caballería... Fassi 'l favor de tornarse á assentar. (*A la tiradora de cartas*.) Ja las ha sentidas á aquestas senyoras... ¿Qué hi diu vosté ab aixó?

TIRADORA:—Jo ... ¡qué vol que digui!... Que una 's guanya la vida com pot... y desde el moment que una no fa cap mal y una no va á buscar á ningú, sinó que son els altres els que venen á buscarla á una...

JUTJE:—¿Aixó vol dir que confessa que vosté se la campa embaucant á aquestas bonas senyoras...

TIRADORA:—Ja veurá; una...

JUTJE:—Prou. Aixó mereix un cástich, que perque sigui mes just, vull que 'l senyalin aquestas ma-

DONA:—Miri... á todas las que som aquí. Crech que som quatre...

JUTJE (*á la acusada*):—¿Es vritat?

TIRADORA:—Si senyor; pero li suplico que 's fassi cárrech de que una servidora...

JUTJE (*ab severitat*):—¡Silenci! Ja responderá quan li preguntin. (*A la dona primera*) ¿Vol tenir la bondat de dirnos per qué s' ha fet tirar las cartas vosté?

DONA PRIMERA:—Perque 'l meu marit temps há que se 'm descarrila, y volía sapiguer el cóm y 'l perquè de tot.

JUTJE:—¿Y ha lograt sapiguerho, tan mateix?

DONA:—Més clar que 'l aygua. Consideri: primer ha sortit una sota, després un tres, després un caball, després un as, després un cinch...

JUTJE:—Y després un agent de policia que las ha sorpresas infraganti.

DONA:—Bé, si; pero llavors jo ja estava enterada de lo que 'm convenia.

JUTJE:—¿Si? ¿Es dir que aquesta sota, aquest tres, aquest caball... significan alguna cosa?

teixas quatre senyoras que han sigut víctimas de las sevas arts....

LAS QUATRE DONAS:—¿Es dir que aixó es una farsa?

JUTJE:—Aixís ho sembla. Per lo tant vegin vostés mateixas quina pena li correspón; pero dech advertirlas una cosa....

LAS QUATRE DONAS:—¿Quina?

JUTJE:—Que tenint en compte que si no hi hagués beneyts que se las fessin tirar, al món no hi hauría qui tirés las cartas, la pena que imposin á aquesta senyora la cumplirán totas juntas; vostés y ella.

(Las quatre donas se quedan ab un pam de boca, mirant al jutje, y després d' un rato de deliberació.... votan per unanimitat l' absolució de la tiradora de cartas.)

A. MARCH.

SOBRE «ALLÓ» DE LAS QUINZE

(Dos cartas)

I

«Quimet: Bastant disgustada, vareig quedar l' altre dia,

PREOCUPACIONS

Ja te rahó l metje,
que no li faig goig!...
Si 'ls *quatres* no pujan,
em tornaré boig.

al llegir lo contingut,
de ta carta malehida.
Per lo tant, si en lo moment,
que 't demanava una cita
perque creya necessari
tenir ab tú una entrevista,
'm contestas: «Ja 'ns veurém
per allá á tres quarts de quinze....»
no estranyis que t' aborreixi
ni que pestes de tú diga,
perque aixó y molt més mereix
qui proba aixís son cinisme
Adeu: no pensis may mes
ab la

Cristina Badia.

II

«Cristina, filla, per Deu,
no sé perque t' enfurisma!
creume noya qu' existeix
aquella hora que vaig dirte.
Tú potsé no t' ho creurás,
pro soch *algo* modernista
y m' ha xocat, la vritat,
aquell rellotje de 'n Trilla
que marca las *vintiquatre*
cosa, que á ningú encostipa.
Ja veus, donchs, qu' has fet mal fet,
d' armarme tanta bronquina;
y total ¿perqué? Per res....
perque las tres son las quinze
y es aquesta la sola hora,
que en las tardes estich lliure.
Crech que t' haurás convensut
de ma ignoscencia, Cristina
y m' esperarás avuy
á casa la teva tia;
adios, donchs, fins á las.... tres
t' esperaré 'n

Quimet Pipa.

Per la copia:

JEP DEL' ARPA

DOS MONÓLECHS

I

—¡Quina tarde mes divertida! Llástima que no haja sigut mes llarga. He hi gosat de debó ab aquella nena tan preciosa.... y 'm mirava d' una manera.... Es la primera que m' ha semblat que 'm comprenia. ¡Qué cosas que li hauría dit si haguésem pogut estar un quart sols! ¡Ah! no sé perque se 'm figura que li soch simpátich.

Quan ha vist que tots los joves triavan qui un clavell, qui un pensament, qui una rosa per posársela al trau de la solapa, y jo m' ho contemplava sense móurem, llavors, ha vingut ella corrent y acompanyant l' acció á las paraulas m' ha dit:—Ja que vosté no vol cullir cap flor, li posaré aquesta jo mateixa.—¡Y ab quina salameria me l' ha posada! Ara me la treuré, pero la desaré al calaixet dels meus recorts; d' allí no la tocaré en ma vida, la guardaré com una reliquia. Qui sab; potser ella 's creu que ja la he olvidada; pero si algun dia tinch ocasió li demostraré ab probas ben claras que sé ser agrahit y que tinch desitj de correspondre á la seva galanteria.—Per si aixó no fos prou, quan ha vist que las altrás noyas dissimuladament s' allunyavan de mi, ella, ella mateixa se m' ha posat al costat. ¿Qué vol dir aixó?

Francament, jo estava mes embabiecat ab ella que ab el brenar, y si algun cop las nostras miradas se crusavan, jo 'm quedava tot confós y ella permaneixia tan tranquila com avants.

Al arribar als postres ¡quina manera de obsequiar-me!—Tingui, un pastelillo; ara *membriillo*, ara préssech confitat.—Vaja, no hauría fet pas mes ab un embaixador turch. Cert es que jo ni menos li he sapigut dir una paraula quan ella m' ha honrat ab tan senyaladas distincions, pero ha sigut perque no me n' ha acudit cap; després de tot, ella tan indulgent, ja m' haurá dispensat.

Decididament quan la torni á veure m' hi declaro; no 'm faltarán recursos per excusarme del ridícul d' avuy, y per

altra part crech tenir un bon indici, perquè 'l qu' es ella de segur que m' estima de veras.

II

¡Quina tarde mes aburrida he passat avuy! Ni un diven-dres de Quaresma. Está vist, la noya que no pot anar acom-panyada d' un promés ó d' un jove qualsevol, no cal que 's mogui de casa seva.... No, no, ja 'n poden venir d' invita-cions, jo no surto may mes de casa. Ellas totas s' han pro-curat lo seu currutaco y á mí m' han deixat estar ben sola. Si cap mes día vaig á un altre puesto ha de ser ab condició de que no ha de haverhi cap home. ¡Oh! ¡y aquell melin-drós se m' ha fet insoportable! Ha sigut la pesadilla de la festa... ¡Quin tipo mes carregós! Si no hagués estat per res-pecte als demés, ab mals modos me 'l treya del davant; y que no hi hauria fet embuts.

Sino que ab aquella manera de mirar d' ánima en pena, m' ha fet llástima, y per veure si 's distreya he hi cullit una flor y li he posada á la solapa; encare, de segur, s' es-taria allí planta't com un mussol. Y ni *siquiera* m' ha dat las gracias. ¡Després dirán que 'ls joves son tan amables! Lo cas es que per un fet tan senzill me mirava ab una in-sistencia que hasta 'm feya por. ¡Qui sab si aquest *lila* 's creya que jo 'l buscava. Fugime d' aquí: t' has ben tallat, ja t' ho asseguro jo.

Lo xocant ha estat al brenar. Ell prou veyá que tothom se desfeya en obsequis á las altrás noyas; pero per xó ni gosava á dir aquesta boca es meva. Bé m' hi assentat al costat seu per donarli ocasió, pero com si tal cosa.... fins crech que no hauria tastat res si jo no li hagués ofert lo que m' ha vingut á má. ¡Quin home mes sosso! ¡Qué hi patia jo allí! No sé com no ha arribat á comprendre la nosa que hi feya. Y que 'n deu ser de sa batassas aquell beneyt.

Lo trist es qu' encare será capás de contar demá als seus companys que totas las noyas d' allí li feyan l' aleta, y la veritat es que ningú se l' ha mirat y que jo hi fet *cinch* *quartas* parts de massa ¡com que 'ls joves d' avuy día son tan Tenorios! No, no cal que se m' acosti may mes d' una hora lluny, perquè si algun día la casualitat lo porta prop meu com avuy, lo primer que li diré será qu' encarregui á la seva tia que li busqui dida.

SALVADOR MONMANY.

ÍNTIMAS VULGARS

Em dius que soch llunátich,
ximple, estrany y variable
per qu' t sembla, amor méu, que fá alguns dias
que no t' estimo tant com t' estimava.

¿Per qué, donchs, quan em veyas
posternat á tas plantas,
malaltís del amor que per tú sento,
no 'm volías de cor y ab tota l' ánima?

Son els temps que varían;
son las cosas que cambian.

També jo hi observat en tú, nineta,
transformacions internes d' importancia.

També jo avants et veyá
indiferenta y balba
y ara sento el téu cor que bat ab forsa
y es més ardent lo foch de tas miradas.

¿Será qu' ara m' estimas?

¡A fé, tindria gracia
que fós cert tot aixó y que tú 'm diguessis
que soch estrany, llunátich y variable!

Desde 'l méu *camerino*, cada tarde,
puch gosar á pleret
d' un espectacle *gratis* que m' admira
y 'm plau, per lo poétich, en extrém.
Pausadament el sol es pón; els núvols
sens ordre ni concert,
apilotantse ab gravetat, varían
de colors y de forma constantment.

Al lluny, allá, darrera las montanyas
tot daurat y vermell,
talment sembla, qu' als boscos els arbolí
un incendi horrorós y violent.
De prompte, en un instant, el foch s' apaga
y s' enfosqueix lo cel.

.....

Lo mateix passa ab tú. Tos ulls hermosos
coquetejant, tot'hora, joganers,
d' un incendi amorós senyals proclaman,
peró, en el fondo, res:
Ton cor mesquí que glassa y qu' esparvera;
sol estantís que 's pon eternament.

MAYET.

LLIBRES

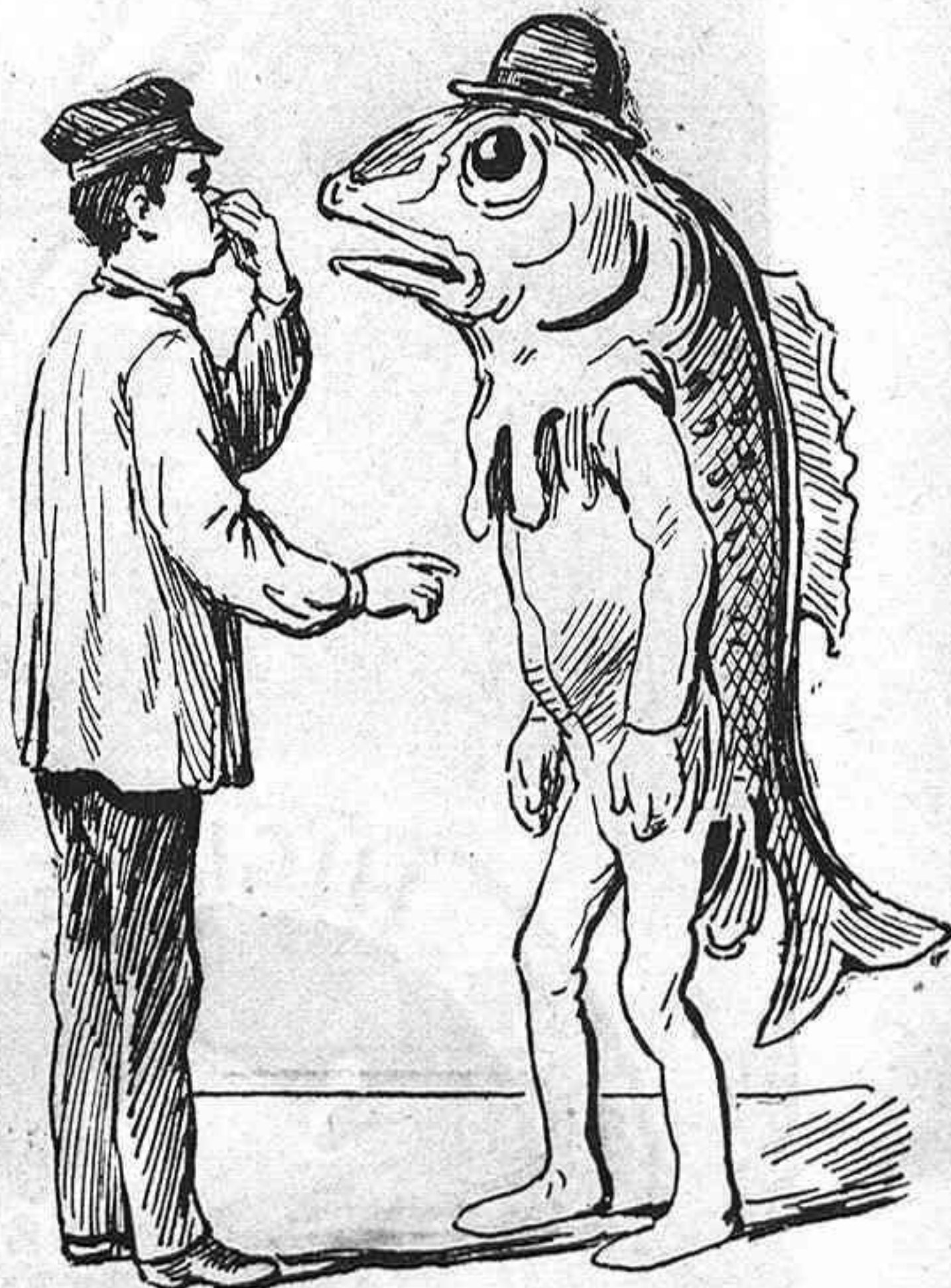
PERFILES CÓMICOS por D. LUÍS TABOADA.—Aquesta obreta forma 'l tomo 50 de la popular *Colección Diamante*.—Conté 35 traballs festius deguts á la ploma inagotable del més popular y celebrat de nostres escriptors humo-rístichs.

L' obreta, donchs, se recomana, sense necessitat de pon-derarla. Lluís Taboada no necessita que ningú 'l presenti: 's presenta ell mateix. Lo seu nom li obra totas las portas, perquè de la seva ploma no 'n brota may amargura, sino alegría franca, y humorisme sá, capás de fer dibuixar la rialla en los llabis del home de un caràcter mes aixut y missantrópich.

Aixís se comprén l' éxit colossal que ha alcansat desde 'l primer moment lo volúm 50 de la *Colección Diamante*. Los habituals lectors de aquesta Biblioteca l' esperavan com lo manná, y jo crech cumplir un acte de bona amistat ab lo públich, limitantme á participarli la seva aparició.

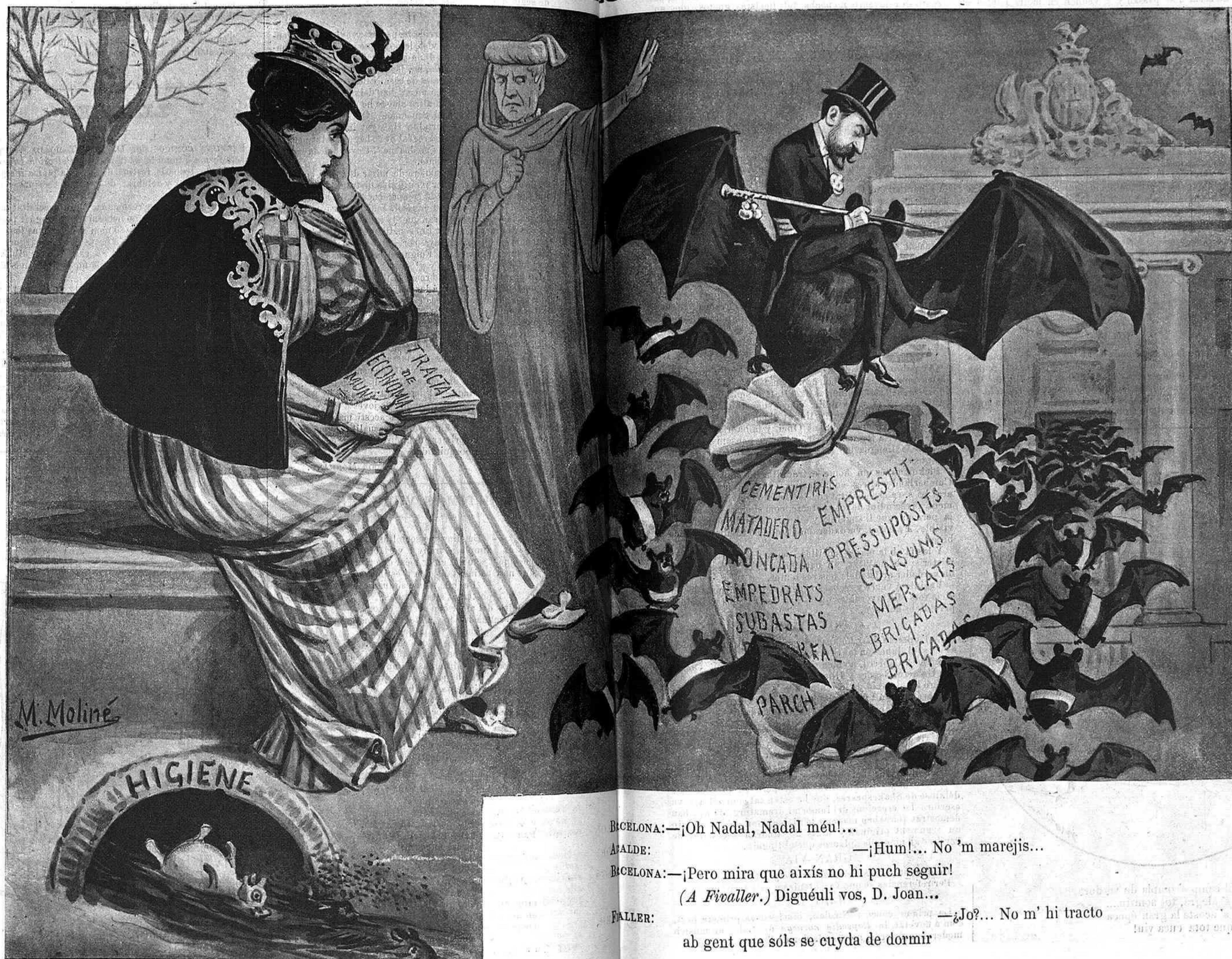
NOVELAS CONTEMPORÁNEAS.—EL CACIQUISMO por ONO-FRE VILADOT.—Incorrecta y poch literaria es sens dupte aquesta producció deguda á un apreciable secretari de Ajuntament; pero dintre de sas deficientes condicions de forma presenta trossos de vida molt interessants, de aquei-xa miserable vida de poblet entregat á las malas arts y á las ruins passions del caciquisme. De manera que més que

OLOR DE PEIX

—¿D' ahont vens que puts tant?
—De 'la pescateria.

¡ECCE BARCELONA! (per M. MOLINÉ.)

BARCELONA:—¡Oh Nadal, Nadal meu!...

AYALDE: —¡Hum!... No 'm marejis...

BARCELONA:—¡Pero mira que aixís no hi puch seguir!

(A Fivaller.) Diguéuli vos, D. Joan...

FALLER: —¿Jo?... No m' hi tracto

ab gent que sóls se cuyda de dormir

una novela i llibre del Sr. Viladot se 'ns figura una narració de coses que passen y s' veuen en molts pobles en los temps qu' estém atravessant.

Altres llibres rebuts:

Utilitat que reporta á las poblacions industrials, mercantils y agricolas la creació d' escolars d' arts y oficis, y procediments que deurian seguirse en ditas escolars, á fi de poder donar los mellors resultats possibles. Aquest treball, degut al Sr. Fiter é Inglés está escrit ab gran coneixement de la materia, de manera que queda plenament justificada l' honrosa distinció que alcansá en lo Certámen de la Lliga regional de Manresa, celebrat en 1894.

** *Lo Saravista.*—Monólech original d' Emili Villanova, estrenat ab éxit en lo Teatro Romea per l inolvidable Lleó Fontova.

** *May més Frontón.*—Apropósit de un acte y en vers de Antón Saltiveri, estrenat en lo Teatro Principal de Gracia, la nit del 3 de Desembre de 1896

RATA SABIA.

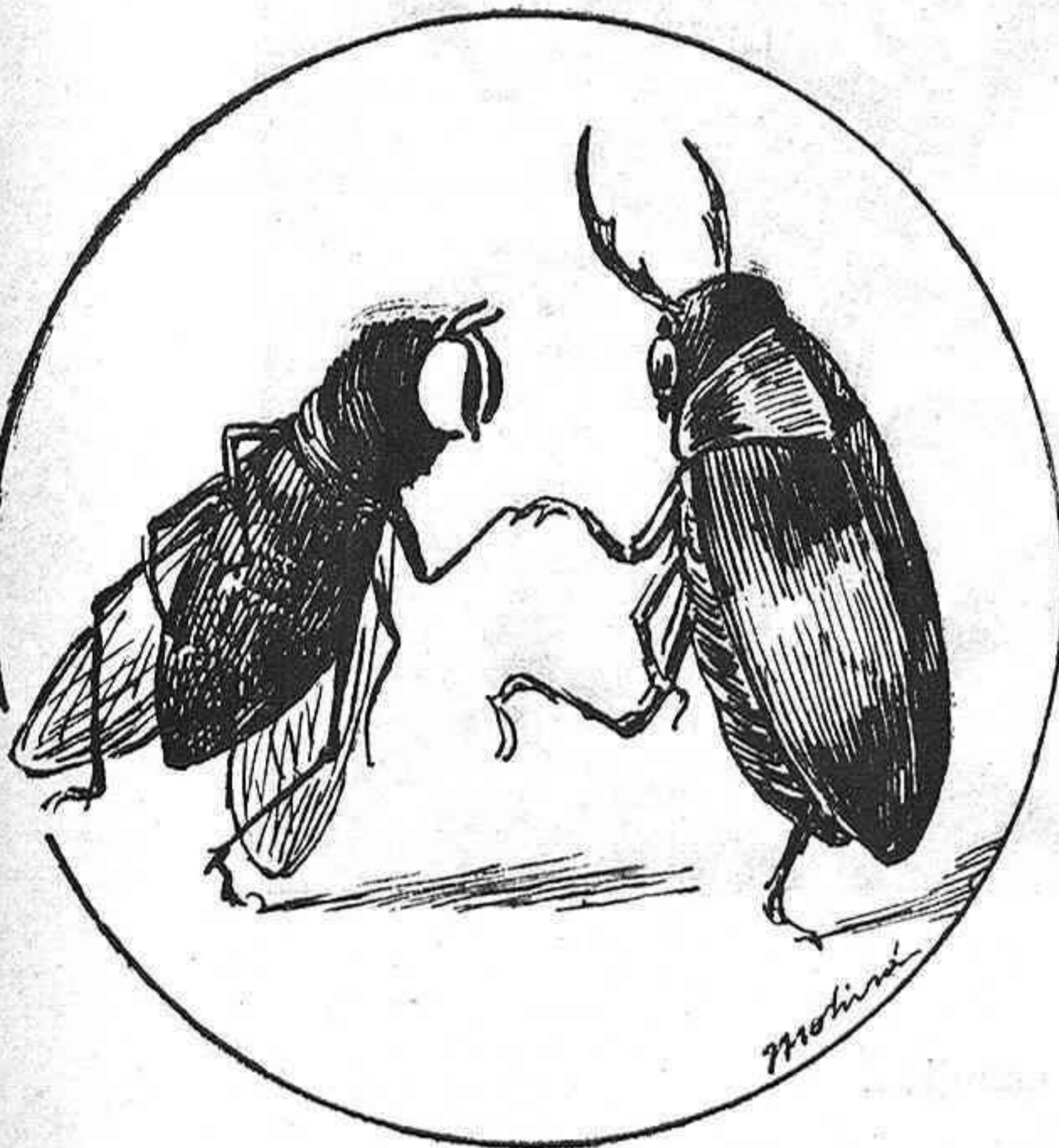

LICEO

La temporada se sosté molt bé ab las variadas funcions de la companyia italiana: una especie d' arbre que te dos branques; la de las operetas com *Il vice-ammiraglio* de Millocker y la de las óperas la *Sonnambula* y *Frá-Diavolo*.

En la *Sonnambula* lluhí sas excelents condicions la tiple Srta. Saroglia que sigué molt aplaudida.

¡PRIMAVERA!

El camp s' ompla de verdura,
tot s' alegra, tot somriu....
¡Ja s' acosta la gran época
en que tota cuca viu!

Y ab *Frá-Diavolo*, exhuberant d' ayrosas melodías, se sentiren rejoyenits no pochs dels liceistas guetos, que no poden deixar de assistir al teatro, porque 'ls semblaria que 'ls faltava alguna cosa.

ROMEA

Melitón González es un autor xispejant, que á més de saber combinar obras molt graciosas acostuma á escriure-las ab un garbo extraordinari. De sa ploma brotan los xistes naturals y espontáneos á xorros y sense interrupció.

Al número de las obras afortunadas pertany *La Cantina* posada en escena en aquest teatro. Lo públich la va saborejar com una lleminadura de las més gustosas.

Dimars va posarse un arreglo de la comedia de Augier *Les lionnes pauvres*, que ab lo títul de *Las falsas burgesas* ha adaptat á l' escena catalana 'l Sr. D. Adolfo Brugada. A l' hora en que trassém las presents cuartillas, ens falta temps pera consignar ab alguna extensió lo judici que 'ns mereix Sols dirém que 's tracta de un' alta comedia molt ben concebuda y que reflecta un dels aspectes més desconsoladors de la vida moderna. L' honra de una familia sacrificada al afany de lluhir de una dona infidel. Aquest tema res te que veure ab las payassadas que en aquests últims temps s' han anat servint á tot pasto al públich del teatro catalá.

A lo menos lo Sr. Brugada ha tingut la bon gust de acudir á un dels primers autors dramátichs de Fransa, adaptant á las costúms barceloninas l' acció de l' obra y la figura dels personatjes.

La comedia ha alcansat un éxit satisfactori.

TIVOLI

¡Ay pobre Pickmann si hagués vingut al mon dos ó tres sigles enrera!... No hi hauria pas anat al *Tivoli* á fer gala de las sevas extraordinarias facultats hipnóticas, per activa y per passiva, es á dir: com á sugestionador y com á sugestionat!... Prou hauria tingut d' enténdresselas ab los senyors del Tribunal del Sant Ofici, y ja hauriam vist llavoras si hauria lograt sugerirlos lo seu pensament ó paralisarlos la llengua en lo moment de anarli á arreglar los comptes.

Pickmann es un home extraordinari, molt superior á Cumberland y altres endavinadors que haviam vist fins ara. La seva especialitat consisteix en endavinar lo pensament, prescindint de tot contacte, com si entre 'l cervell de la persona que li sugereix y ell existís, un fil eléctrich invisible. Fa cosas, verdaderament, que no arriban á concebirse.

Y las fa ab la major sencillés, sense extremituts, sense misteris: ab suavitat, ab naturalitat.... En aquest punt es un verdader artistadels nostres temps.

Váginlo á veure y trobarán plenament confirmats los judicis tots ells favorables que li han dedicat los principals periódichs del mon.

NOVEDATS

En l' opereta *Miss Robinson* presentada ab gran esplendides s' hi lluheixen las Srtas. Martín Grua, Pérez de Isaura y Pérez Cabrero, no menos que 'ls Srs. Querol, González, Gamero, Segura y Huervas.

Pero l' animació de la temporada 's pot dir que no comensará fins y á tant que l' empresa posi en escena alguna de las molts obras novas que te anunciadas.

CATALUNYA

L' éxit de *Las bravias* va sostenintse, y acentuantse, contant fins ara l' empresa las funcions per plens.

Sos autors; la nit del dillúns, se despediren del públich de Barcelona que tants aplausos els ha prodigat.

Endavant y á fer un' altra obra; pero en lo successiu déixinse de Shakespeares, que bé están tal com ell las va escriure, las creacions del immortal dramaturg. Ja que han demostrat que saben manejar lo diálech tan bé, combinin un argument original y aixís no tindrán necessitat de partirse ab ningú 'ls aplausos que obtinguin.

GRAN-VIA

Un nou estreno: *Sacristán, reclusa y mártir*.

Per referencias sé que va obtenir un éxit satisfactori.

LIRICH

Lo primer concert Nicolau, oferi en sa primera part, com á novetat, la *Rapsodia noruega* de Laló, un músich modernista francés, mort en la flor de l' edat.

Los dos temps primers, l' *Andantino* y l' *Alegretto* abundan en primorosos motius, que l' orquesta traduhí ab una claretat encantadora. En lo *Presto* apareixen algunas extravagancias, com si l' autor avants d' acabar volgués donar un testimoni de originalitat á tota costa. Entre las melodías hi ha alguns cants populars noruechs delicadíssims y alguns altres que més que originaris dels païssos del Nort semblan andalussos.

¿Es que va transportarlos á Noruega algún dels molts barcos que van á carregar de sal á San Fernando?—Seria curiós,—deya un bromista—estudiar l' influencia del comerç del bacallá en la difusió dels cants populars, entre diversos païssos.

Contra lo qu' esperava no siguié un triunfo *La batalla de Vitoria* de Beethoven. L' iusigne compositor crech que 's donava de menos de haver escrit aquesta pessa. Y en veritat que com una curiositat pot sentirse una vegada... pero una vegada y prou.

Afortunadament, en los programas dels successius concerts tornarem á trobar al gran Beethoven de sempre.

L' audició del divendres últim terminá ab dos números de Wagner: la *marxa fúnebre de Siegfried* y l' obertura del *Barco fantasma*. Tot quan diguessen sobre la perfecció ab que varen ser executadas las duas pessas, resultaria pàlit. Lo mestre Nicolau y la séva orquesta obtingueren una gran ovació.

N. N. N.

LO CICLISME

N' hi ha per perdre la xaveta,
ab la plaga que ha sortit
de ciclistas! ¡quin dalit!
¡Tothom ja vá en bicicleta!

Pels carrés de la Condal,
Ensanxe y per tot arreu,
de día y nit, sols se veu
gent dedicada al penal!

No sols joves d' atractiu,
que ensenyan las pantorrillas,
á punt de fer tercerillas
ó com volguent passá 'l riu;

Sino que hasta per 'quets mons,
van senyoretas montadas,
que ja avants de ser casadas,
s' han posat los pantalóns!

Corran que sembla que volan!
ab tal afany de rodá,
que al veurels fan esclamá:

—¿Qui 'ls empeny que tan rodolan?

Compreneh l' afició á las modas
y l' expansió del *sport*,
pró convertirse en motor
un home, no vá ui ab rodas!

Per máquina compreneh jo
la que 'l esforços humá ahorra,
y la bicicleta corra
lo mateix que un carretó.

Y per montá y fatigarse,

es preferible aná á peu,
per que sé ciclista 's veu
qu' es per ganas de cansarse.

Lo caball vos porta sol
y un no s' ha de escarrasá;
lo ciclista ha de rodá
com si fós un esquírol.

Y per fé aná los pedals
continuament y ab desfici
mes val se esmolet d' ofici
que de pas s' hi guanyan rals.

No entench los propósitos seus
ab aficions tan poch gratas,
que si es per ahorrá sabatas
en cambi 's gastan els peus!

Y si es que ho fán sols per joch
com á pur divertiment,
llavoras es evident
que corran per no aná en lloch.

S' exposan ells y vehícul,
si troban un entrebanch,
á caure de cara al fanch
passant pe 'l mes gran ridícul.

Y ara imagineus un home,
que potsé es casat y ab fills,
corre per gust tals perills
servint als altres de broma!

Y l' inconvenient mes gran
no es sols per ells, com clá 's veu,
puig tots los que aném á peu
tenim la vida al Encant.

Com portan per fé mes vía
goma á las rodas, es clá!
un no 'ls sent vení, y está
exposat á una averia.

Cert que ván, pe 'l que no mira,
ab la trompeta tocant,
pero un distret, creu que ho fán
noys que venen de la fira.

Y si 's tingués de fé cas
de lo que sona y resona
pe 'ls carrés de Barcelona,
no 's podria doná un pás.

Y després de tot lo dit,
espero que ab mí dirán,
que per ús de la gent gran
l' invent resulta pstit.

D' higiénich no n' aparenta,
d' artístich ni 'n té intenció,
y en quant com á diversió
resulta molt ignocenta.

Ja sé que algú exclamará:
—Cada qual fá 'l que li agrada;
mes jo 'ls diré de passada
que tinch dret de criticá.

Y d' ell fent ús, com és just,
dech dirlos per resumí,
que lo ciclisme es per mí
la moda de mes mal gust.

JULIÀ CARCASSÓ.

RONDA NOCTURNA

Buscant catalanistas.

L' OBRA D' UN ARTISTA

Portadas dels dos treballs més populars de Eussebi Planas.

Junt ab *La Renaixensa* y al mateix temps qu' ella, ha sigut suspès lo semanari *Lo Regionalista*.

Ab motiu de aquesta suspensió tampoch sabém si donarli 'l pesam ó l' enhorabona.

Vajan també per *Lo Regionalista* las consideracions contingudas en la primera part de la *Crónica* del present número.

Entre 'ls estudiants de la Universitat va caure molt malament la noticia de la suspensió dels periódichs catalanistas.

Alguns tractavan de suspendre l' entrada á classe, alegant que per poder tocar á somatent, lo primer que 's necessita es *fer campanas*.

Altres sigueren partidaris d' efectuar una protesta indumentaria, usant per tot día la barretina catalana.

Aquests darrers, en lo nostre pobre concepte, estavan en lo just.

Sempre es mes airosa la barretina que la boina.

En *La Renaixensa* del dissapte, ó siga en l' últim número publicat per l' apreciable periódich catalanista, s' hi llegía la següent noticia:

«Ahir, á las cinch de la tarde, los que passavan per la

Rambla pogueren presenciar un trist espectacle: montadas á caball se passejavan sis *señoritas* toreras vestidas d' amassonas y ab la *montera* y *chaquetilla* propia de la gent que 's dedica á matar toros á la plassa. Sas caras remagridas y ullerosas inspiravan més llástima que altra cosa, y 'ls tranzeunts, un cop satisfeta la curiositat que de primer moment inspiravan aquella mena de donas, giravan los ulls á una altra banda. Desitjem que las tals *señoritas* no agafin la costúm de passejarse pels llochs concorreguts d' aquesta ciutat, á la qual no enalteixen gens ab sa presencia.»

¿Vol dir *La Renaixensa* que no ve de aquest *solt* tota la tírria dels que li han caygut al demunt deixantla suspena com una campana ... pero una campana sense batall?

Perque ¡cuidado qu' es atreviment atacar de aquest modo á unas que á mes de ser *señoritas*, son *toreras*!....

Si jo sigués, castellá, creguin que m' indignaría!

L' explorador Nausen, l' atrevit navegant dels mars polars es un home que posseheix un esperit práctic admirable.

Va anar un periodista á *entreviwarlo*, y li va dir:

—Suposo que 'l seu periódich, el día que 's publiqui la meva *entreviu*, augmentará la tirada.

—Segurament.

—Y suposo que vosté també cobrará 'l seu treball.

—Sí, senyor.

—Llavoras, ja que 's tracta de un negoci, jo també vull participarne. Las noticias que ara vaig á comunicarli, valen tant. Vegi si li convé 'l tracte.

* * *

L' ESPECIALITAT DE 'N PLANAS

PLANAS, PAYSATGISTA

Portada d' una novela.

Dibuix inèdit.

Lo reporter del periódich va quedar-se ab un pam de boca oberta.

Y motius tenia de sobra.

Perque si Nausen no ha descubert encare 'l Polo ártich, ha descubert quan menos la manera de fer-se pagar hasta 'ls bombos que li donan.

¡Quina brújula mes fina no posseheix per navegar á través dels mars de la vida moderna!... La seva punta imantada s' inclina sempre en direcció de las monedas!...

Tindrém tranvía elèctrich.

L' Ajuntament aixís acaba de acordarho en conformitat ab lo dictámen de la Comissió de Foment.

Pero aixó si «el Ayuntamiento—diu una de las conclusiones—declina en la compañía peticionaria, *la responsabilidad de cualquier accidente en personas ó cosas* que puidere ocurrir á consecuencia de los trabajos de emplazamiento en las nuevas líneas ó de su explotación.»

Major previsió no pot donarse.

Que 'l tranvía elèctrich fa cada día una desgracia? L' Ajuntament se 'n renta las mans.

Perque mans netas com las dels nostres regidors, no 'n corren.

Una cosa voldria saber.

¿Ab quina aygua se las rentará? ¿Ab la de Dos Rius ó ab la de Moncada?

Suposo que será ab la primera, porque l' aygua de Dos Rius sempre ha merescut la preferencia del Ajuntament.

Que ho digui sino 'l rumbo ab que la gasta y la prodigalitat ab que la paga.

¡Quín honor pel *Diluvi!*

Un representant del rey de las Aforas, 'l cita davant dels tribunals al objecte d' entaularli querella de injurias, y dos días després un altre representant del mateix personatge se li presenta á donarli la mes completa de las satisfaccions.

Y encare mes: al ferli aquest últim la visita, aprovecha l' ocasió per notificarli que s' oposará ab totas las sevas forsas á que l' Ajuntament de Sant Martí efectuhi la compra dels terrenos del Turó de la Rovira destinats á cementiri, terrenos pels quals hi havia compromís de pagarne 192,000 pessetas, no valentne mes que 32,000 pel cap mes llarch.

Item mes: lo rey de la Fransa xica demanará al govern que nombri un delegat especial al objecte de girar una visita d' inspecció en l' administració municipal á alguns pobles de las Aforas.

**

No som, com tothom sab, amichs entranyables del periódich diluviá. Pero aixó no obsta perque en la present ocasió 'l felicitem pel seu triúmf.

No es petit el que ha alcansat evitant que s' aixequés un mort de 170,000 pessetas en lo Turó de la Rovira, avants de ferhi 'l cementiri.

Y sobre tot fent entrar á tot un rey dintre de l' arca.

Encare que siga 'l rey de la *France xique*.

Ja comensa á circular moneda de Puerto-Rico, que no té curs legal á la Península.

Per evitar perjudicis alguns periódichs donan las *entressenyas* dels duros que sent de *Puerto-Rico*, resultan aquí de *Puerto-Pobre*, perque no passen.

Al igual que 'ls de la península ostentan en l'avers lo busto de Alfonso XIII. Pero en lo revers, aixís com en los peninsulars s' hi llegeix: «5 pesetas», en los americáns s' hi llegeix *un peso*.

Aixís donchs si 'n tenen algún y logran endossarlo, podrán dir: —¡Quín *pés* m' hi tret de sobre!

Dintre del nou pressupost municipal se senyalan 10 mil pessetas al arcalde, per gastos de representació.

¡Y ara que diguin que 'l Sr. Nadal sempre dorm!

Demá dissapte 'l rey de nostres pianistas, l'insigne Vidiella, dona un concert en lo Teatro Principal, prenenthi part una orquesta de 60 professors dirigida pel mestre Nicolau.

Lo programa es escullidíssim: hi figuran obras de Beethoven, Mozart, Weber, Brahms, Henzelt, Rubinstein, Chopín y Wagner. Y no aquestas solas, sino además un concert de 'n Saint Saëns que es l'última obra de aquest género deguda al ilustre autor de *Sansone e Dalila*, y una cansó popular noruega de *Olé Olsen*, autor de gran mérit completament desconegut á Espanya.

DIPLOMACIA INFANTIL

—Demá, per sé 'l teu sant, te faré un regalet perque tinguis memoria....

—¿Memoria.... de qué?

—De que l'altra senmana es el sant meu.

Ja ho sabeu, donchs, los filarmónichs: demá al vespre al Principal se guanya jubiléu artístich.

No pot negarse que 'ls inglesos tan serios com son quan fan una broma la fan be.

Tothom sab que ab motiu de la fam de l' India s' han obert en aquell rich país quantiosas suscripcions pera socorre als necessitats de la inmensa colonia británica castigada pel terrible assot.

Donchs bé: l'altre día va apareixer pels carrers de Londres, un home *sanwich* colocat, com una tortuga, entre dos cartells que deyan:

«Fam á la India: 287 000 lliuras de suscripció. — Fam á casa meva, y suscripció cero.»

L'idea de aquest pobre va caure tant en gracia, que las limosnas dels transeunts plovan sobre d'ell com una granisada entre una tempestat de riallas.

Lo número de *La Campana de Gracia* corresponent á demá dissapte, es l'extraordinari corresponent al mes de mars.

Se recomana als lectors per l'amenitat del text y la gracia de sas intencionadas caricaturas.

Lo govern destina 30,000 pessetas al marqués de Lema, director general de comunicacions al objecte de que pugua assistir al Congrés postal internacional de Washington.

Voldria saber de que dimontri li servirá al Marqués de Lema l'assistencia á aquest Congrés.

Allá veurá l gran desarrollo qu' en tots los països civilisats ha alcansat lo ram de Correus y encare acabarà de marejarse.

Dich aixó perque ja fa prop de un any que 'l diputat Sr. Rahola va interpelarlo, interessantli l'establiment del servey de paquets postals per l'interior de la Península; ell va dir que s' ho estudiaria, y apesar de tractarse de una cosa tan senzilla, aquesta es l' hora en qu' encare s' ho está estudiant.

Las 30,000 pessetas destinadas á pagarli un viatge de recreo á la terra dels *yankées*, valdria mes invertirlas en un premi destinat al autor del millor procediment per evitar l'escamoteig dels valors continguts dintre de una carta.

A lo menos aixó sería prácticich.

Al parlar de un fabricant de llibres ratllats, per encomiar las sevas condicions de honradés, diu un:

—Es un home de una rectitut exemplar. Figúrinse que ha passat la major part de la seva vida tirant líneas sobre 'l paper, y sempre líneas rectas.

SOLUCIONS

A L' INSERTAT EN L' ULTIM NUMERO

- 1.ª XARADA.—*Ba-lla-ri-a.*
- 2.ª ID. 2.ª—*Re-llot-je.*
- 3.ª ANAGRAMA.—*Ricla—Clari.*
- 4.ª TRENCA-CLOSCAS.—*Barcelona á la vista.*
- 5.ª PANERA NUMÉRICA.—*Hortensia.*
- 6.ª GEROGLÍFICH.—*Primé ets petit que gran.*

TRENCA-CAPS

XARADA

Consonants son *hu* y *segona*,
y per medi' es l' *hu-tercera*;
Tot carrer de Barcelona.

SECALL DEL FORN.

ANTONI LOPEZ, Editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona, Correu: Apartat número 2.

LAS BRAVIAS

SAINETE LIRICO

DE

José López Silva

Y

C. Fernández Shaw

Precio 1 peseta.

COLECCION DIAMANTE (Edición López)

Tomo 50

PERFILES CÓMICOS

POR **LUIS TABOADA**

Un tomo 16.º con elegante cubierta al cromo Ptas. 0'50.

Obra nueva de **JUAN VALERA**

GENIO Y FIGURA...

Un tomo 8.º Ptas. 3.

EL TENORIO BORDELES | **LUCES Y COLORES**

RECUERDO LEGENDARIO

de **D. JOSÉ ZORRILLA**

Un tomo 8.º Ptas. 2.

COLECCION DE CUENTOS

de **D. CARLOS DE BATLLE**

Precio: 2 pesetas.

Novedad = **JULIO VERNE** = Novedad

CLOVIS DARDENTOR

Un cuaderno Ptas. 1'25.

UN CASAMENT À PROBA PER **C. GUMÀ**
ab dibuixos de **M. Moliné.**—Preu: 2 rals.

«LA ESQUELLA DE LA TORRATXA»

El próximo miércoles, día 24, saldrá el

8.º cuaderno de

BARCELONA À LA VISTA

CONTENIENDO 16 FOTOGRAFÍAS COMPLETAMENTE INÉDITAS

BARCELONA A LA VISTA es el álbum preferido de todos los admiradores del arte y de las bellezas de Barcelona

30
céntimos

8.º cuaderno saldrá el próximo miércoles

Hay ejemplares de los cuadernos 1.º, 2.º, 3.º, 4.º, 5.º, 6.º y 7.º

Provincias: 35 céntimos.

30
céntimos

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l'import en libransas del Giro Mútuo, ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravios, no remetent además 1 ral pel certificat. Als corresponsals de la casa, se 'ls otorgan rebaixas.

